

F.kr.	Israels historie	Skrifter	Egypten
	Skabelsen, syndefaldet, syndfloden, Noa, Babelstårnet	<u>Urtiden:</u> 1. Mos. 1-11	<u>Det gamle rige</u> - 2700-2200. De store pyramider bygges
2200	<u>Patriarktiden:</u> Abraham (ca. 2167-1992) og kaldes til at forlade Ur og Karan (2092)	1. Mos. 12-50	2133-1991: 11 dynasti
2100	Isak (ca. 2067-1887)		
2000	Jakob (ca. 2007-1860)		<u>Det mellemste rige</u> (2000-1730)
1900	Jakob slås med Gud ⇒ Får navnet <i>Israel</i> . Josef (ca. 1916-1806). Ankommer som slave til Egypten 1900 bliver vicehersker efter Farao ca. 1888		1991-1786: 12 dynasti Senwosret (Sesostris) I Senwosret II Senwosret III
1800	Jakob og familien ankommer til Egypten ca. 1878. Israel trives i Egypten		<u>Amenemhet</u>
1700			Hyksosperiode (1730-1550) 15-16. dynasti
1600			
1500			Hykos fordrives under Ahmose (1580-1558). 17. dynasti -
1400	<u>Slaver i Egypten:</u> Moses fødes 1527. Bliver en del af hoffet Moses i Midjan (1487). Den brændende tornebusk (1448)	2. Mos. 1-2 2. Mos. 3-4 2. Mos. 5ff 3. Mos. 1 - 4. Mos. 10 4. Mos. 10 + 5. mos. Jos	<u>Den nye rige (1546-1085)</u> - 18 dynasti Amenhotep I (1546-1525) Thutmosis I (1525-1508) Thutmosis II (1508-1504) Dronning Hatshepaut (1504-1482) Thutmosis III (1482-1450) Amenhotep II (1450-1425) Thutmosis (1425-1412) Amenhotep III (1412-1375)
	Udvandring af Egypten (1448) efter 430 år i Egypten. <u>Loven</u> . Man var på Horeb hvor loven blev givet. (1448-1446). Fik de 10 bud, regler om templet og ofringerne		
	Vandring i 40 år i ørkenen. Ankomst til Kana'ans land første gang (1446). Pga. mangel på tillid til Gud skulle vandre i 40 år. Moses dør (1408)		
	<u>Erobringstiden (1408-1380)</u>		
1300	Josva indtager Kana'an. Landet deles i 12 dele efter hver stamme. Josva dør (1380)		Amenhotep (1375-1365) Thut Anch Amon (1365-1357) 19. Dynasti: Horemhep (1353-1319) Ramses I (1319-1318) Seti I (1318-1299)

	<u>Dommertiden (ca. 1408-1032)</u>				Dom.
1200	Ortinel, Ehud, Deborah Gideon				Ruth
1100	Tola, Jair, Jefta, Samson, Samuel den første store profet fødes				Ramses II (1299-1232) Havde kontrol over Palæstina. Mernefta (1232-1222) Ramses III (1190-1180)
1000	<u>Det forende kongetid (1032-930)</u>				I. Sam. 1.-7
	Saul (1032-1010) ⊗ David (1010-971) ⊗				Egypten oplevede en nedgangstid fra (1085-332)
900	Salomo (971-931) ⊗ ⊗. 1. tempel påbegyndes i 968. Færdig i 961 Kongeriet deles i 930				I. Sam. 8- 1. Kg. 2
	<u>Sydriget (Juda)</u>				I. Kg. 2-11 Ordsp. Præ. Høj
	Rehabeam (931-913) ⊗ Abija (913-911) ⊗ Asa (911-870) ⊗	<u>Nordriget (Israel)</u>			Shishak (945-924)
		Jeroboam I (930-910) ⊗ Nadab (910-909) ⊗ Basha (909-886) ⊗			I. Kg. 12- 2. Krø. 36
					Shisak i kamp mod Rehabeam.
800	Joshafat (873-848) ⊗ Joram (848-841) ⊗ Akazja (841-841) ⊗ Antalja (841-835) ⊗ Joash (835-796) ⊗ ⊗	Ela (886-885) ⊗ Zimri (885-885) ⊗ Borgerkrig med 2 regenter Tibni (885-881) + Omri (885-874) ⊗ - Han gjorde Samaria til sin hovedstad - Akab (874-853) ⊗ - Elias og Elisa virker under denne konge - Akazja (853-852) ⊗ Joram (852-841) ⊗ Jehu (841-814) ⊗ ⊗ Joakaz (814-798) ⊗			Joel
					Egypten tabte i 897 til Asa. Opstod i Egypten en del borgerkrige om magten hvilket svækkede landet.
700	Amasja (796-767) ⊗ Azarja (Hedder også Uzzija) (792-740) ⊗ Jotam (750-735) ⊗ Akaz (735-719) ⊗ Hizkija (729-686) ⊗	Joash (798-782) ⊗ Jeroboam II (793-753) ⊗ Zekarja (753-753) ⊗ Shallum (752-752) ⊗ Menahem (752-742) ⊗ Pekaja (742-740) ⊗ Peka 752 -732) ⊗ Hosea (731-722) ⊗			Mika. Amo. Es. Hos. Jon. Nah
					På trods af Egyptens svækkelse så henvendte flere af Israels konger til dem om hjælp imod Assyrene, men Egypten havde ikke styrken. 701 blev Egypten med Tirhaka i spidsen slået af Assyrene.
600	Manasse (696-642) ⊗ ⊗ Amon (642-640) ⊗ Josija (640-609) ⊗ Joakaz (609-609) ⊗ Eljakim/ Jojakim (608-598) ⊗				Sef. Jer
		<u>Nordrigets fald 722</u>			671 + 666 Blev den Egyptiske hær slået af Assyrene og derfor spillede de ikke en så stor rolle på den internationale scene
	1. eksil (606)				Hab. Oba. Dan
					663 Egypten bliver i en kort periode erobret af Assyerne

500	<p>Jojakin (598-597)⊗ Sidkija (597-586)⊗</p> <p>2. eksil (598) 3. Eksil - Jerusalem ødelægges og templet rives ned (586).</p> <p>Juda blev ført i eksil. Gud havde lovet at det skulle vare i 70 år. Hjemkomst fra Babylon:</p> <p>1.) 1. eksil - til templet grund bliver lagt (606-536)</p> <p>2.) Templets ødelæggelse til den stod der igen (586-516)</p> <p><u>Fangeskab i Babylon. (606-538)</u></p> <p><u>Persisk herredømme (538-334)</u> ved Kyros 538. Zerubaababel føre ca. 50.000 hjem til Juda/ Israel i 537. Templet genopbygges (536-516). Templet arbejdet går i stå kort tid efter hjemkomsten, men genoptages igen i 520</p> <p>Anden hjemkomst (458).</p>	<p>Dan</p> <p>Neko II (610-595)</p>
400	<p>Nehemias er i Jerusalem (445-433)</p> <p>Nehemias genopbygger muren (445)</p>	<p>Jer. 25.11-13; Jer. 29.10</p> <p>525 blev Egypten erobret af Persien. <u>Persisk herredømme (525-336)</u></p> <p>Ez. Klæg Dan Hag, Zak, Ezra</p> <p>Neh. Est. Mal</p>
300	<p><u>Græsk herredømme</u> 334-326)</p> <p><u>Ægyptisk herredømme</u> (ptolemæerne) 320-198</p>	<p><u>Græske storrige (332-323):</u></p> <p>Alexandre den Store (336-323). Han erobrede store dele af verden, men døde en pludselig død. Hans rige blev delt imellem hans generaler. Ptolemæerne får Egypten. GT bliver oversat til græsk - Septuaginta</p>
200		
100	<p><u>Syrisk herredømme</u> (Seleukiderne) 198-166</p> <p>Antioqus IV Epifanes (168-165) Vanærede templet ved bl.a. at gå ind i det allerhelligste og sidenhen sætte alter op for græske guder i templet</p> <p><u>Makkabærtiden</u> (Jødisk styrer) 165-63. Templet genindvides i 165</p>	

Romerske herredømme (Pompeius erobrer Jerusalem i 63). Romerne bestemmer hvem der skal være vasalkonger. Man vælger Herodes den store (37-4.e.kr)

51-30 Kleopatra VI
 Egypten støtter Markus Antonius, men han taber et slag ved Actium i 31
 Egypten bliver en romersk provins

De kristne milepæle

Arkelaos (styre Judæa) (4-39). Herodes Antipas (styrer Gallilæa) (4-34) Herodes Filip (Ituræa) (4-34) Herodes Agrippa I (37-44)

Jesus fødes (ca. 4-33). Jesus kalder 12 disciple = Apostle. Dør i Jerusalem i påsken, men opstår igen (33)

Matt, Mark, Luk,
 Joh

19. Templets restaurering begynder.
 Jerusalems ødelægges i år 70

Pinsevækkelsen + Helligånden(33). Kirken vokser. Stefanus dør (ca. 35). Paulus omvendes i ca. 35. Jakob slås ihjel (44) 1. Missionsrejse (48-49) Den store apostelmøde (49) 2. missionsrejse (50-52) 3. Missionsrejse (53-57) Paulus anholdes og føres til Rom (57-62) Paulus løslades (62). Jakob - Jesu bror lider martyrdøden (62). Peter kommer til Rom (62) Paulus er i lilleasien (63-64) Paulus er i Spanien (64-66) Peter lider martyrdøden (67) Paulus fængsles (67) Paulus halshugges (68) Johannes føres i fangeskab på Patmos (ca. 91-??) Johannes dør i Efsos (98)

Ap. G. - Åb.

NT's bøger: Gal (49) Jak (49) 1.+2. Thes (51) 1.+2. Kor. (56) Rom. (57) Ef (60) Mark. (ca. 60) Kol (61) Filem (61) Fil (62) Matt. (ca. 62) 1. Tim. (63) Tit (64) Luk. (ca. 64) 1. Pet (64-65) Judas (65) 2. Pet (66-67) Ap.G. (66-68) 2. Tim. (67) Hebr. (68-70) Johannes skriver sine 3. breve(85-90) Joh. (ca. 91) Åb (95)

F.kr.	Assyrien	Babylonien	Romeriget	Specielle begivenh.
2200	Sumeriske bystater	1. dynasti i Ur 2800-2400 <u>Akkadisk dynasti (2400-2200)</u> Sargon I		
2100		3. Dynasti i Ur 2113-2006. Ur-Nammu (2113-2096)		
2000		<u>Amoritterne (2000-1595)</u> 2025 Ur falder.		
1900				
1800	1850 Samsi-Adad befrier Assyrien	<u>I. Babylonske dynasti (1894-1595)</u>		
1700	Hammurabi fra Babylon (1792-1750) erobre hele mesopotamien	Hammurabi fra Babylon (1792-1750) erobre hele mesopotamien		
1600				
1500		<u>Kassitternes dynasti (1595-1174)</u> Denne tid bestod ofte af undertrykkelse fra små bjerg- og ørkenstamme		
1400				
				Egypten oplevede nedgang i den periode
1300	<u>Assyrien bliver store</u> Assuruballit I (1380-1341) befrier Assyrien. Arik-den-ii (1319-1308) Adad-Nirari I (1307-1275) Assyrien i 1310 erobrer hele Mesopotamien			

1200	Salmanaser I (1280-1260) Tukulti-Ninurta I (1244-1208)		
1100	Tiglat-Pileser I (1115-1102) Udvider landets grænser 1100-900 Assyrien og Babylonien presses af aramæiske nomader	Nebukadnesar I (1124-1103)	Babylon: 1124 Nebukadnesar slog bejergstammerne, men kun for en kort periode før man igen var besat af Assyrerne
1000			
900			Besejre Jerusalem i 925 - betalt skat til Egypten
800	<u>Den Neo-assyriske periode (900-612)</u> Tukulti-Ninurta II (890-884) Asurnasirpal II (883-859) Salmanaser III (859-824) Samsi-Adad V (823-811) Samsuramat (811-805) (Hun regerede indtil sønnen var gammel nok) Adad-Nirari III (810-783)		<u>Nordriget:</u> Zimri laver en sammensværelse og slår Ela ihjel. Zimri lever kun i 7 dage. Der var borgerkrig i Israel og man var uden konge i ca. 4 år før Omri blev udnævnt. <u>Assyrien:</u> I starten af dette århundrede begyndte man at undlægge sig kyststrækningen hvor Libanon og Filistæa holdt til. 853 Israel bliver slået ved Qaroar. Jehu bliver gjort til Vasal i 841.
700	Salmanase IV (782-773) Borgerkrig (772-744) Tiglat-Pileser (744-727) Salmanase V (727-722). Nordriget falder (722) Sargon II (722-705) Sankerib (705-681). Belejre Jerusalem i 701.	<u>Den Assyriske dominans (745-626).</u> Nabonassars (747-735). Tiglat-Pileser regere både Assyrien og Babylon. (735-727) Merodak-Bal'adan (721-710) Igen var der en dobbelt regent i Assyrien og Babylon.	<u>Nordriget:</u> Zekarja, Shallum, Pekaja og Peka blev ofret for en sammensværelse. <u>Assyrien:</u> Tiglat-Pileser indtager dele af Israel. 732 Indtager han Damaskus. Akaz blev underlagt religiøs forpligtelse ved bl.a. at opstille et alter i templet.
600	Asarhaddon (680-669) Assurbanipal (668-627) Sin-sar-iskun (628-612)	Kandalanu (648-627)	<u>Assyrerne:</u> 664-663 Erobrede Assyrene Egypten, men da landet var for stort så blev det ikke nogen lang erobring. Egypten voksede sig dog stærke efter erobringen og blev loyale mod Assyrene imod Babylonerne. <u>Babylon:</u> 625 Fordriver Babylonerne Assyrene fra deres land. 612 Erobre de Nineve. Man angreb Karan i 609-606
	<u>Den nybabyloniske periode (626-539)</u> Nabopolassar (626-605) Nebukadnesar II (605-562)		

Rom grundlægges ved kong Romulus (753)

Assyrien, Babylonien & Romerrigets Historie

Jesper Iversen

Juda: Jojakim gik fra en egyptisk vasal til en babylonisk.

Babylon: Egypten blev slået af Nebukadnezar ved Karkemis i 605. 601 Var der et stort slag hvor både babylonierne og Egypterne led store tab. Derfor var der et stille år året efter - hvilket nok har gjort at Jojakim gjorde oprør

Juda: Jojakim gjorde oprør og håbede på hjælp fra Neko - men han hjalp ikke og Israel led et stort nederlag til Nebukadnezar. **Babylon:** Man indvaderede Egypten i 587-586

Nebukadnezar belejrede Jerusalem 598. Byen blev ødelagt i 586 hvor også templet blev total ødelagt

525 havde Kambyses et slag mod Egypten, som gjorde det muligt at annekteret landet

(460-454) Egypten gjorde oprør mod Persien, men blev nedkæmpet

Aleksander blev konge i Makedonien i 336. Gjorde oprør og erobrede Egypten i 332. Dette fik Persien til at falde og han overtog magten i 330. Han fortsatte sine erobringer mod øst indtil hans pludselige død i 323

264-241 1. Puniske krig - Sicilien, Sardinien og Korsica gøres til provinser 218-201 2. Puniske krig 215-205 1. Makedonske krig 201 Erobring af Spanien begynder

200-197: 2. makedonske krig. Akaja indlemmes i 146. Karthago blev udsløjet i den 3. puniske krig (149-146) Gaius Marius (107-104)

91-88 forbundskrigen (borgerkrig) . Cornelius Sulla - diktator og tyrann (82-79). 71: Spartacus dør og slaveoprøret for en ende ved Crassus. Pompejus besejrer både Spanien og de sørøvere som i en tid havde hærgede Middelhavet. 1. Triumvirat bestod af Crassus, Pompejus og Julius Cæsar (60-53)

Evil-Merodak (562-560) Neriglissar (560-556)
Nabonidus (556-544) Belshassar (544-539)

Den Persiske periode (539-332) Kyros (539-530)
Kambyses (530-522) Darios I (522-486)

Xerxes Ahasverus (486-470) Artaxerxes I (464-423) Darios II (423-408)

Alexander den store (331-323) herskede over byen under græsk herredømme. Filip Arkidæus (316-312)

500

400

300

200

100

Cesar besejrede Gallien, Germanie og Britannien. Pompejus ville fratage ham magten og derfor udbrød den 2. borgerkrig (49-45) Pompejus blev besejret ved Farsalos (48) og kort efter slået ihjel i Egypten. Cesar blev diktator, men blev selv myrdet (44). Marcus Antonius og Gaius Octavius (senere Augustus) starter jagten på morderne og den 3. borgerkrig bryder ud (44-31). Efter borgerkrigen opstår der en magtkamp mellem Antonius og Octavius. Antonius går sammen med Kleopatra, men de må se sig besejret i 31. Året efter begår de begge selvmord. Octavius bliver nu til kejser Augustus (31-14 e.kr)

Tiberius (14-37) Gajus Caligula (37-41) Claudius (41-54) Nero (54-68) - Efter noget af Rom brændte i 64 blev de kristne beskyldt og omfattende kristendomsforfølgelse startede i Rom frem til 68. Vespasian (69-79) Titus (79-81) Domitian (81-96) Under ham brød for alvor kristendomsforfølgelser ud - bl.a. gjorde at Johannes havnede på øen Patmos